

УДК 303.645:821.161.2:009

БРАТИ ШЕВЧЕНКИ

А. О. Коваль

студент 1 курсу, група АУТП-11, навчально-науковий інститут автоматичної, кібернетики та обчислювальної техніки

Науковий керівник – к.філос.н., доцент С. М. Гуменюк

Національний університет водного господарства та природокористування, м.Рівне, Україна

Представлено приватне життя Тараса Шевченка, його відносини в родині. Описано його стосунки з Варфоломієм Шевченко.

Ключові слова: Тарас Шевченко, Варфоломій Шевченко, брати, сестра, діти, мрія, бажання, власна хата, кріпаки, листи, Канев.

Представлена частная жизнь Тараса Шевченко, его отношения с семьей. Описаны его отношения с Варфоломеем Шевченко.

Ключевые слова: Тарас Шевченко, Варфоломей Шевченко, братья, сестра, дети, мечта, желание, собственный дом, крепостные, письма, Канев.

Presented privacy Taras Shevchenko, his family relations. Described his relationship with Bartholomew Shevchenko.

Keywords: Taras Shevchenko Shevchenko Bartholomew, brothers, sister, children, dream, desire, cottage, castle, letters, Kanev.

Ми багато знаємо про значення для рідної неньки України Тараса Григоровича Шевченка. Талант та велич Генія Правди не можливо оцінити в повному обсязі. Але наш видатний Шевченко був і звичайною людиною, яка мала родичів.

Варфоломій Шевченко – троюрідний брат Тараса (їх батьки були двоюрідними братами). У 1875 році пише: «В 1828 році мені було сім літ, як отець мій одвів мене у школу в Кирилівці (в Звенигородському повіті на Київщині)... там я вперше почув про Тараса Шевченка». Варфоломій був на сім років молодшим від нього. Саме тоді він зацікавився дитячими малюнками майбутнього художника. В родині Варфоломій був єдиною письменною людиною, саме він писав листи Тарасу Григоровичу від його брата Микити. Згодом він і сам став писати йому. Ця переписка була дуже цінною, важливою, так як велась рідною мовою з далекого Петербурга. В 1841 році вони стають свояками – молодший брат Тараса Йосип одружується з рідною сестрою Варфоломія – Мотрею. Особиста зустріч братів відбулась в 1843 році, а наступна – через два роки. Брати ходили по саду, і там Тарас декламував свої вірші. Варфоломій проаналізував вірші брата тоді так: «Якщо до правди Ваша робота гостренька».

Арешт та заслання Т. Г. Шевченка обірвали зустрічі двох братів на дванадцять років. Вони навіть не листувались. «Аж ось в іюні 1859 року сиджу я в своїй хаті, дивлюся – щось приїхало простим візком, парокінь: на возі сидить хтось з великими сивими вусами, в парусиновому сірому пальті і в літньому брилі; бачу, минув він двері в мою хату з вулиці та прямо до воріт. Я подумав, що, певно, це хтось з тих, що шукають собі служби в економіях. Однак в серці у мене щось неспокійно тьохнуло, і я якось інстинктивно вибіг на вулицю і пішов на зустріч до приїжджого, а він тим часом успів уже перейти двором і з других дверей ввійшов у сніг; я вернувся, дивлюсь: він відчиняє двері в хату і каже до мене: «Ну, пізнавай же, чи що!»... Я й не стямився!.. «Батьку ти мій рідний!» - скрикнув я і прожогом кинувся до нього на груди! ... То був Тарас! Ми мовчали та тільки, обнявшись, ридали, наче діти». Гостював він недовго, до 12 липня 1859 року (десь два тижні), але ці дні були наповнені

подорожами, зустрічами, бесідами до півночі, цікавими подіями. Пізніше Варфоломію Т.Г.Шевченко доручає розповсюджувати позацензурні екземпляри виданих у 1860 році книжок «Кобзар» та «Букварь южнорусский», просить допомогти у викупі з кріпацької неволі своїх рідних. Щоб хоч якось допомогти молодшій Тарасовій сестрі Ярині, він бере на виховання в свою сім'ю її дочку Василю.

Щиро пригорнулось Тарасове бурлацьке серце до дітей Варфоломія. Потім він їх згадував майже в кожному листі до брата, надсилав їм різні подарунки, турбувався про влаштування їх на навчання.

У багатьох дослідників виникало питання: чому Тарас Григорович приїхав в гості до Корсуня? По-перше, він хотів відпочити, так як зустрічі з рідними братами-кріпаками та сестрами-кріпачками його засмутили. По-друге, в Тараса була мрія – власна хата над Дніпром. Варфоломій був діловою людиною, яка знала колишніх поміщиків. Тому Тарас доручає йому купити ділянку землі. Це прохання виявилось нелегким і останнім. Лише на початку 1861 року Варфоломій знаходить невеликий шматок землі на Чернечій горі в Каневі.

Перебуваючи в гостях, Тарас Григорович лишає багато записів, малюнків, книжку з поезіями за останні дванадцять років, але, боячись обшуку, дружина Варфоломія Григоровича, Олександра Антонівна «взяла ті речі, котрі залишилися після поета, понесла їх до льоднику і там спалила» (так згадував син Андрій).

Довіряє в листах своєму брату Тарас і найпотаємніші свої бажання (перебуває в Петербурзі):

2 листопада 1859 «...В Петербурзі я не всиджу, - він мене задушить. Нудьга така, що нехай бог боронить всякого і хрещеного і нехрещеного чоловіка. Чи Хариту ще не приходив ніхто з нагаєм сватать? Якщо ні, то спитай у неї, чи не дала б вона за мене рушників. ... Якби не робота, то я давно одурів би; а тим часом не знаю сам, для кого і для чого роблю. ... Харита мені дуже, дуже вподобалась...». «Ще ось що: може, Харита скаже, що вона вбога, сирота, наймичка, а я багатий та гордий, то ти скажи їй, що в мене багато дечого нема, а часом і чистої сорочки; а гордості та пихи я ще в моєї матері позичив, у мужички, у безталанної крепачки. Чи так, чи сяк, а я повинен оженитись, а то проклята нудьга зжене мене з світа».

12 січня 1860 «... коли б тільки нам отой хутір придбать та поєднать Хариту...».

1-18 лютого 1860 «... Нехай Харита, добре подумавши скаже: чи піде вона за мене, чи ні! ... Ще як скаже Харита, що піде за мене, то приймай її в своїй хаті, як рідну сестру. Нехай вона, сердешна, від наймів трохи одпочине. На харч і її одяжу я тобі вишлю гроші. Попроси за мене і сестру мою, а свою жінку, щоб і вона її привітала. ... Напиши мені, чи є в Харити батько або мати, чи крепачка вона, чи вольна, коли крепачка, то чия і яка плата за її волю».

Брати були дуже близькими, відчували біль одне одного. Так Варфоломій Григорович, допомагаючи Тарасу Григоровичу, нашкодив собі – його усунули з посади, це був крах всього його ділового життя. Будучи хворим, Тарас Григорович робив спроби йому допомогти. В останній день життя Шевченко просить свого товариша: «Напиши брату Варфоломею, що мені дуже недобре».

У травні 1861 року труну з тілом Кобзаря привезли на Україну. Варфоломій Григорович з усією родиною зустрів її спочатку в Києві, а потім провів на вічний спочинок під Канів. Він клопотався про риття могили на Чернечій горі (хоча спочатку хотів поховати Тараса коло канівської церкви), потім брав участь у похороні. До останніх днів свого життя наглядав за могилою, намагався її упорядкувати, встановив у 1884 році чавунний хрест, збудував невеличку хату для сторожа.

Таким чином, життя, відносини в родині та мрії Великого Кобзаря були такі як і в багатьох людей 19 століття.

Список використаних джерел:

1. Яцюк В. М. Шевченківська листівка як пам'ятка історії та культури 1890-1940 / В. М. Яцюк – К. : Криниця, 2008. – 583 с.
2. Колесникова К.І. «Мій щирий брате і друже»// Корсунський часопис, 1994. Вип. №1. – С. 39-43.
3. Шевченко В.Г. Споминки про Тараса Григоровича Шевченка// Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Дніпро, 1982. – с. 26-31.
4. Шевченко Т. Г. Твори: В 5-ти т. Т.5. Тарас Шевченко: автобіографія, щоденник, вибрані листи. – К.: Дніпро, 1985. – 525 с.